

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Анотація

Стаття розглядає принципи впровадження інноваційних методів навчання у підготовку (перепідготовку) спеціалістів для сфери економіки і підприємництва у світлі ідей Болонського процесу. Запропоновано конкретну методику проведення тренінгового заняття з дисципліни „Податковий менеджмент”.

Аннотация

В статье рассматриваются принципы внедрения инновационных методов обучения в подготовку (переподготовку) специалистов в сфере экономики и предпринимательства в свете идей Болонского процесса. Предложено конкретную методику проведения тренингового занятия по дисциплине «Налоговый менеджмент».

Annotation

In the article the principles of introduction of innovative studies methods in preparation of specialists for the economy sphere and enterprise in the light of Bologna process are analyzed. The concrete method of training lesson in discipline «Tax management» is proposed.

Процеси глобалізації торкнулися різних сфер діяльності суспільства, в тому числі - Європейської системи освіти. Стратегія створення єдиного Європейського освітнього і наукового простору потребують реалізації Україною ідей Болонського процесу та впровадження таких освітніх систем, які б сприяли реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства.

Особливе місце у підготовці фахівців займає економічна освіта, головною парадигмою якої є „розуміння того, що розвиток економічної сфери суспільства значною мірою зумовлений характером життєді-

яльності людини, її світоглядом, соціально відповідальною поведінкою, ...глобалізацією міжнародних економічних та фінансових зв'язків, формуванням інформаційного суспільства, в якому знання і соціальна відповідальність стають головними чинниками життєдіяльності людини" [2].

Стан сучасної економічної освіти в Україні зумовлений необхідністю переходу до нових засад формування та розвитку економічних знань, шляхів практичної переорієнтації економічної освіти на нові принципи і механізми, у вивченні та застосуванні новітніх тенденцій світового розвитку освіти, обґрунтованого поєднання зарубіжних технологій із досягненнями національної освіти в процесах інтеграції у європейський та світовий освітянський простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблема удосконалення процесу навчання у світлі принципів Болонської конвенції по - новому розглядає підготовку висококваліфікованих спеціалістів, знання та практичні навички яких забезпечать високу конкурентоспроможність на світовому ринку праці. Сучасні тенденції освіти зумовлені поширенням світової торгівлі, зростанням економічних, комерційних, торговельних контактів між країнами, розвитку міжнародного бізнесу та розростанням транснаціональних корпорацій. Світовий і європейський ринки праці потребують спеціалістів високого рівня, навчання яких повинно здійснюватися за більш уніфікованими програмами підготовки. Тому країни Європейського союзу визначають спільну концепцію єдиних стандартів навчання і надають важливого значення методам та шляхам підвищення ефективності викладання та навчання, зокрема економічних дисциплін [6].

Вирішення цієї проблеми потребує особливої уваги до розробки та впровадження в економічну освіту інноваційних технологій навчання з використанням -тренінгових програм.

Широкий інтерес вітчизняних і зарубіжних фахівців до означених проблем виявив моніторинг останніх досліджень: розвитку теоретично-методологічної бази та практики тренінгу присвячені праці К.Рудестама, Е.Берна, В.Г.Кременя, М.Ф.Степка, Ю.Ємельянової, І.Аттватера, Є.Мелібруда, А.Ситнікова, О.Прутченкова, І.Вачкова, С.Дерябо [3]. Питаннями використання тренінгів у вітчизняній економічній освіті займаються Л.Безсонова, О.Руденко, О.Ковальчук, Н. Бутенко, М. Артюшина, І. Балягіна, М.Радченко, А.Павленко, К.Копняк, С.Степова, В.Копняк, О.Аксьонова [3-5].

Останнє десятиліття в Україні здійснюється процес комплексного реформування усієї системи вищої освіти, та бізнес-освіти зокрема. В цьому контексті все більш актуальними стають питання удосконалення навчального процесу та трансформації його форми з класичного академічного стилю у форму інтерактивного інноваційного навчання з використанням елементів економіко-математичного моделювання, ділових ігор, навчальних тренінгів, тренінг-семінарів.

Тренінг сьогодні є незамінним елементом системи навчання і розвитку персоналу в будь якій організації. Адже тренінг - це навчання, запланований освітній процес, що опирається на досвід людини, атакождопускає, що присутні на тренінгу люди, крім отримання нової інформації, мають можливість відразу ж використовувати її на практиці, покращувати власні навички, виробляючи нові на підставі власного досвіду.

Тренінгова форма навчання базується на партисипаторному підході - тобто на методиці участі. Це означає, що всі присутні є активними учасниками процесу навчання, тому студенти можуть поділитись й обмінятись між собою своїми знаннями і проблемами, а також разом шукати оптимальне рішення.

Перевага інтерактивної методика тренінгової програми ґрунтується на переконанні, що студенти навчаються ефективніше утих випадках, коли:

- забезпечені первинними практичними навичками вирішення складних проблем;
- цінують власні знання і можливості, які покладають в основу нової інформації;
- можна поділитися власним досвідом і проаналізувати його у комфортній атмосфері;
- існує можливість вчитися, здійснюючи практичні дії;
- проводять конструктивні дискусії, розвиваючи вміння розуміти інших людей;
- можна краще зрозуміти не тільки своїх колег, але й самих себе, змушуючи замислитися над власними недоліками і прогалинами в знаннях;
- можна навчитися етики поведження та правил комунікації.

Організація навчання в рамках тренінгу здійснюється шляхом використання та поєднання вмінь, досвіду кваліфікованих викладачів-тренерів і дієвих та ефективних інтерактивних тренінгових методів:

міні-лекцій, „мозкового штурму”, вправ, роботи в малих групах, обговорення, рольових ігор, роботи в колі, роботи в парах, презентації, анкетування, рухавок, індивідуальної роботи, а також проведення лекцій, практичних занять.

Основною метою тренінгових технологій, що впливає з означення їх особливості, є активізація власних зусиль кожного учасника, сприяння підвищенню не тільки рівня знань, але й практичних навичок.

Програма тренінгу побудована таким чином, що надана інформація закріплюється через практичні вправи. Різноманітність методів, що використовуються в інтерактивних тренінгах, пояснюється особливостями сприйняття людини. Людина запам'ятовує: 10% прочитаного, 20% з того, що чує, 30% побаченого, 50% почутого та побаченого, 80% того, що проговорила, 90% - того, що проговорила та зробила (а таку можливість надає саме тренінг).

На відміну від традиційних форм навчання - лекцій, практичних занять, семінарів, які за своєю формою, змістом, суттю, способом подання інформації, контролем знань орієнтуються на засвоєння студентом поданого матеріалу і правильну відповідь в межах теми - тренінг орієнтується на пошук навичок і умінь на основі поданої інформації. Під час тренінгу задіюються усі потенційні якості студента: набуті знання з різних предметів, самостійність практичного вирішення проблеми, право вибору моделі поведінки, прийняття рішення, здатність працювати в команді, лідерські якості, інше. Проте, під час тренінгів часто використовуються і традиційні форми навчання: міні-лекції, елементи практичного заняття та ін [1].

Особливої уваги заслуговує той факт, що саме під час тренінгу студенти мають можливість змодельювати практичні ситуації на конкретних підприємницьких структурах, розробити стратегію розвитку підприємства, щоб отримати позитивні результати його діяльності.

Наприклад, проведення тематичного тренінгу „Оптимізація податкового менеджменту на підприємстві” здійснюється в рамках вивчення дисципліни „Податковий менеджмент” для студентів 5 курсу спеціальності „Фінанси”. Тренінг має за мету розглянути і оцінити застосування різних схем оподаткування для „Віртуального бізнесу” на моделі конкретної підприємницької фірми (так званого „Віртуального підприємства”) від моменту її заснування до моменту підведен-

ня підсумків діяльності за умовний період.

У процесі тренінгу студенти повинні створити підприємство, обравши ту чи іншу організаційно-правову форму, розробити бізнес - план його діяльності, провести розрахунок очікуваних результатів при різних умовах оподаткування.

Максимальна наближеність тренінгового заняття до реальних умов управління підприємством ґрунтується на використанні чинного нормативно-правового забезпечення фінансово-господарської діяльності фірми. Усі фінансові і бухгалтерські розрахунки, складання фінансової і податкової звітності здійснюється на основі нормативно-встановлених методик та за допомогою реальних звітів, з використанням комп'ютерних програм (1-С Підприємництво, Бест- звіт), що дає можливість значно розширити можливості студентів у досягненні поставленої мети та виконанні поставлених завдань.

Тренінг проводиться у вигляді розв'язання студентами комплексної підприємницької задачі і призначений для практичного навчання студентів прийомам і діям, пов'язаним з створенням, плануванням, організацією, управлінням, фінансуванням, оподаткуванням підприємства.

Завдання тренінгу:

- використовуючи міжпредметні зв'язки, пов'язати інформацію і знання з дисциплін менеджмент, маркетинг, бухгалтерський облік, фінанси підприємств, оподаткування підприємств з виконанням завдань при створенні „віртуального бізнесу”,
- навчити студентів здійснювати постановку поточних і стратегічних завдань, обґрунтовувати прийняті рішення, проводити розрахунки, здійснювати оформлення засновницьких, звітних та поточних фінансових документів при моделюванні підприємницьких процесів і господарських операцій;
- надати студентам досвіду роботи в групі, колективі, виконання керівних та підлеглих ролей;
- вийти на якісно новий рівень використання інформаційних технологій та систем в процесі підготовки спеціалістів.

Проведення тренінгу відбувається за строго регламентованим узагальненим планом, кожній позиції якого відводиться певний проміжок часу. Хоча під час тренінгу можуть виникати побічні питання, слід зосереджуватися, в основному, на чіткій програмі тренінгу і по-

рядку денному, оскільки відволікання і брак часу не дадуть змоги виконати усі поставлені завдання.

Тренінг умовно можна розділити на чотири основні блоки. Перший блок: „Організаційно-правові форми здійснення підприємницької діяльності в Україні та умови реєстрації” містить теоретичне обґрунтування започаткування та організації діяльності фірми (вибір організаційно-правової форми „віртуального бізнесу”, умови державної реєстрації, оформлення спеціальних дозволів і ліцензій, податкова реєстрація). Його мета - розширити обізнаність студентів щодо можливості здійснення легальної підприємницької діяльності. Другий блок - розробка бізнес-ідеї, підготовка бізнес-плану. Мета - набути навичок у пошуку та виборі бізнес-ідеї, визначити структуру підприємницької концепції. Третій блок: практичний тренінг, який полягає в моделюванні господарської діяльності фірми, розрахунків доходів і витрат, податків і зборів. Саме під час цього етапу студенти повинні зробити порівняльні розрахунки результатів діяльності „створеного” підприємства за умов застосування різних форм оподаткування (загальна система оподаткування для юридичної особи, загальна система оподаткування для юридичної особи - платника ПДВ, спрощена система оподаткування або оподаткування малого бізнесу без створення юридичної особи) та обрати оптимальну систему для даного варіанту бізнесу. Оскільки розрахунки покажуть, що при різних системах оподаткування студенти отримають різні фінансові результати, то на цьому етапі доцільно повернутися до першого блоку тренінгу і перевірити правильність вибору організаційно правової форми „віртуального бізнесу” на основі отриманих фінансових результатів діяльності (чистого прибутку). Четвертий блок: оформлення та презентація бізнес-проектів та обраної системи оподаткування, які обговорюються всіма студентами, вказуються позитивні і негативні моменти.

Таким чином, розкриті методологічні аспекти організації тренінгових форм навчання у процесі економічної освіти та розглянуті питання значущості бізнес-тренінгів у професійній підготовці майбутніх економістів свідчать про їх ефективність і дієвість, оскільки засвоєння в обстановці, що моделюється ґрунтується на осмисленні (рефлексії) засвоюваної діяльності. При цьому моделюється не тільки предметно-змістовний, а й соціально - психологічний бік навчання. На особливу увагу заслуговує і те, що під частренінгових програм

комплексно використовуються знання і інформація з багатьох дисциплін, що сприяє підготовці універсального спеціаліста, здатного пристосовуватися до різних сфер економічної діяльності в майбутньому і, використовуючи універсальні принципи, засвоєні під час тренінгу, розвивати широкий спектр власних потенційних можливостей.

Висока якість підготовки сучасного фахівця забезпечується поєднанням фундаментальних та спеціальних знань із практичною підготовкою. Для наповнення цих процесів сучасними підходами і змістом треба: вжити заходів щодо створення необхідних умов для розробки та впровадження нових форм практичної підготовки через впровадження у навчальний процес навчально - тренінгових програм, бізнескурсів (також і для неекономічних спеціальностей), індивідуальних завдань, що розвивають практичні вміння та навички студентів.

Для інтеграції у світовий освітній простір та приєднання України до Болонського процесу необхідно підвищуючи ефективність і якість міжнародної діяльності українських вищих навчальних закладів, розширити експорт освітніх послуг, створити систему взаємодії національних та міжнародних освітніх асоціацій, організацій з питань впровадження єдиних підходів до змісту, тривалості, структури і критеріїв якості освіти; вжити заходів щодо адаптації навчального процесу відповідно до норм міжнародної практики [2].

Література:

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін . навч. посіб. для викл. і студ. /О. В. Аксьонова; Київ. нац. екон. ун - т ім. Вадима Гетьмана. - Київ: КНЕУ, 2006. - 707 с.
2. Концепція розвитку економічної освіти//Вища школа. - Київ. - 2003. - № 4-5.
3. Ковальчук О. та ін. Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін 7/ Київ. нац. екон. ун - т ім Вадима Гетьмана. - Київ : КНЕУ, 2007/kneu.kiev.ua.
4. Копняк К.В. та ін. Використання комп'ютерних тренінгів в системі професійної підготовки бізнес-кадрів/old. state.gov. sumy. ua.
5. Сучасні тренінгові технології навчання ведення бізнесу/ Під заг. кер. Павленка А. Ф.//Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. - Київ : КНЕУ, 2007/kneu.kiev.ua.
6. Budzowski Klemens. Ekonomiczne problemy hendlu mignarodowego, Krakow, 2008.